

ABSTRAKT

Lidská činnost, která permanentně mění krajinu, může přinášet rizika, jako je např. hnízdní predace, která je zvýšena zvláště v urbanizovaných zónách díky vysoké denzitě nesespecializovaných predátorů. Urbanizovaná krajina je pro ně atraktivní z důvodu vysoké míry heterogenity, způsobené zejména antropogenní fragmentací a s ní spojeným nárůstem podílu okrajového biotopu. Možnost využívat více zdrojů najednou láká do fragmentované krajiny i hnízdící ptáky. Pokud záměrně zahnízdí v místě, kde je jejich reprodukční úspěch nižší vlivem silného predatorního tlaku, dostávají se do slepé uličky tzv. ekologické pasti. Zejména v suburbánní, silně fragmentované krajině dochází velmi často ke změnám, na které se ptáci nemusí stihnout adaptovat včas a lze předpokládat, že jsou ekologickými pastmi ohroženi ještě více. Rešerší prací o ekologických pastech se zabývají studie **(I)** a **(II)**. Zatímco práce **(I)** je souhrnem známých literárních údajů, práce **(II)** zjišťovala zdali se výskyt ekologické pasti vztahoval k vybraným parametrům. Nejvíce se ekologické pasti vyskytovaly v otevřené krajině, což může být způsobeno vyšší náchylností otevřených biotopů ke změnám. Jako nejdůležitější faktor, který výskyt ovlivnil, se ukázaly exotické druhy, což je v souladu se současnými literárními poznatky. Nicméně prací, které by efektivně studovaly ekologické pasti, je velmi málo a je tedy neustále nutné zlepšovat metodiku.

Ve studii **(III)** jsme se zaměřili na recentně vzniklé ruderální fragmenty v okolí Prahy, ve kterých jsme zkoumali vztah míry predace umělých zemních hnízd k mozaice okolní krajiny. Dále jsme zjišťovali, zdali jsou hnízda situovaná na okraji fragmentu častěji predovaná než uvnitř (tzv. okrajový efekt na hnízdní predaci). Predatorní tlak byl negativně ovlivněn zejména podílem raně sukcesních stádií a lidských výtvorů v okolí fragmentu. Pozice hnízda se nejevila průkazně. Je možné, že výše zmíněný typ prostředí v okolí destabilizuje krajinnou mozaiku a následně zvyšuje predatorní tlak. Zároveň je pravděpodobné, že okrajový efekt pracuje na daleko širší škále, než jsme byli schopni zjistit.

Studie **(IV)** si za svůj hlavní cíl kladla pomocí umělých zemních hnízd zkoumat vliv oboustranného okrajového efektu na míru hnízdní predace na přechodu mokřadu a přilehlých luk a lesů v člověkem málo dotčené krajině Vltavského luhu a pomocí umělých křovinných hnízd testovat jednostranný okrajový efekt, který zde již byl prokázán na reálných hnízdech hýlů rudých (*Carpodacus erythrinus*). Naše výsledky prokázaly nekonzistentní výskyt okrajového efektu v rámci jednotlivých biotopů i sezón a také podpořily data ze studie

reálných hnízd hýlů. Nekonzistence okrajového efektu může být způsobena změnou potravních preferencí hnízdních predátorů mezi sezónami nebo mezi odlišnými biotopy.

Přestože bylo napsáno mnoho prací o míře hnízdní predace a o hnízdních predátorech samotných, pouze málo z nich identifikovalo chování hnízdních predátorů při samotném predaním aktu. Náš terénní pokus **(V)** testoval chování straky obecné (*Pica pica*) vůči dvěma odlišným typům umělých snůšek ve dvou různých částech hnízdní periody. Straky přednostně predovaly naše umělé snůšky v období sezení na vejcích, což může být způsobeno změnou potravních preferencí při hledání krmení pro mláďata. Při predaci nerozlišovaly mezi umělými a reálnými vejci. Zatímco slepičí vejce byla konzumována přímo na hnízdě nebo u něj, křepelčí vejce byla z hnízda odnášena pryč. Možnost odnést vajíčko pryč zjevně posílila atraktivitu křepelčích hnízd pro straky. Slepičí vejce jsou tedy při identifikaci středně velkých ptačích hnízdních predátorů vhodnější než vejce křepelčí.